

IDRÆT I SKOLEN

Læs også
Husk fairplay
i idrætsfaget

BRUG BOLDEN PÅ SKOLERNES MOTIONS DAG

dansk
skoleidræt

I FAIRPLAYENS NAVN

Hård konkurrence og indædt kamp for sejr kontra gentlemanship og respekt for modstanderen. Fairplay kan være en balance, der er svær at finde, og som i sidste ende ofte falder tilbage på det enkelte individs etik og moral.

Da den tidligere fodboldlandsholdsspiller Morten Wieghorst med vilje brændte et straffespark i en A-landskamp mod Iran i 2003 vakte det international respekt og billederne af det fair optrædende danske landshold blev vist igen og igen. En fløjte blandt publikum havde lydt og en af de iranske spillere tog bolden op med hænderne inde i straffesparksfeltet, da han troede, det var dommerens pausefløjt. Det var det ikke, og dommeren dømte straffespark. I fairplayens navn sendte Wieghorst dog en skævert flere meter ved siden af målet, alle klappede, og spillet blev genoptaget.

Sådan gik det langt fra i en Champions League-kamp mellem FC Nordsjælland og Shakhtar Donetsk i 2012, hvor ukrainernes Luiz Adriano valgte at se stort på al fairplay, da han efter et dommerkast, der skulle have været sendt ned til FCN-målmand Jesper Hansen, snuppede bolden og sendte den i et tomt mål. Et mål er et mål og Adriano jubede, mens der var voldsom opstandelse i FCN-lejren.

Hver eneste uge er der i medierne eksempler fra eliteidrætten på fairplay eller mangel på samme.

Ærlighed og respekt vejer tungt

Fairplay er et engelsk begreb, som tager udgangspunkt i, at man også skal være en gentleman, mens man dyrker sport. Spillet har nedskrevne regler, som man skal følge. Fairplay er at følge reglerne, men det er mere end det - det er også at følge de uskrevne regler: I fodbold er det for eksempel at sparke bolden ud af banen, hvis en spiller er kommet til skade eller bare at hjælpe en modstander op. Og i badminton er modstanderen - i hvert fald på motionistplan og i idrætsundervisningen - stærkt medvirkende til at afgøre om en bold er inde eller ude over stregerne. De uskrevne fairplay-regler varierer fra sport til sport, men ånden er den samme; vi spiller og kæmper for at vinde, men mere vigtigt end det, vi er gentlemen først og fremmest.

I disse olympiske tider er fairplay-tankens su-

ARBEJDSSPØRGSMÅL

- Hvordan opfatter du fairplay? Giv eksempler.
- Kan man snakke om fairplay i alle idrætsgrene?
- Hvordan oplever I fairplay - såvel i skolen som i idrætsforeningen?
- Kan fairplay-begrebet gradbøjes?
- Hvad er vigtigst for dig i kampens hede: Fairplay eller at vinde?
- Hvad er det, som gør, at fairplay i en kamp/konkurrence ikke altid overholdes?

per aktuel. Et OL er mere end et sportsarrangement. OL har som mål at fremme et fredeligt samfund, hvor mennesker respekterer hinanden og er ærlige over for hinanden. Hvis man

Indspark til idrætsfagets værktøjskasse

- Dansk Skoleidræt har det næste års tid fokus på at bringe gode idéer inden for boldspil videre til "idrætsfagets værktøjskasse". I den forbindelse har bl.a. Skolernes Motionsdag bolden i fokus i år og har i forlængelse heraf fået udviklet boldspilsdugen (se artikel på side 14).
- Inden for samme tema vil der lokalt i flere af Dansk Skoleidræts kredse blive udbudt såkaldte quick-kurser i løbet af efteråret til idrætslærere, hvor der gives nyttig viden til idrætstimer med fokus på forskellige boldspil. En række specialidrætsforbund er med i udviklingsprocessen og vil optræde på quick-kurserne.
- Et sidste element i den samlede pakke til idrætsfagets værktøjskasse er temaartikler her i Idræt i Skolen. Artiklerne er målrettede både lærere og elever, og kan fx anvendes i pensum til prøven i idræt. Derfor indeholder artiklerne også arbejdsspørgsmål. Artiklernes temaer bliver inden for færdigheds- og vidensområdet "Idrætskultur og relationer".

◀ En kamp i ultimate-frisbee afsluttes ved at holdene mødes i en cirkel, og bl.a. tildeler hinanden point for graden af udvist fairplay.

bryder reglerne for fairplay, er det at udvise mangel på respekt og ikke mindst at være uærlig.

Den Internationale Olympiske Komité, IOC, har som opgave at udbrede etiske værdier i idrætten. Hermed skal det sikres, at fairplay er den fremherskende ånd i al idræt. For at kunne stille op i et OL er det et grundlæggende krav, at man respekterer principperne for fairplay. Som en central del af åbningsceremonien fremhæves det ved, at én idrætsudøver på vegne af alle aflægger den olympiske ed: "På alle deltageres vegne lover jeg, at vi vil deltage i disse olympiske lege med respekt og lydighed over for de regler, der styrer dem, og i idrættens ånd, så det kan være til ære og hæder for vore hold."

Høj grad af selvjustits

At fairplay-begrebet opstod i England kan tydeligt ses i nogle af landets nationale sportsgrene - fx cricket. En cricketkamp skal i princippet kunne forløbe uden brug af dommere. Den eneste form for irrettesættelse er, at man fra andre spillere (egne eller modstandere) kan høre "That's not cricket". Altså at man ikke følger de skrevne regler for spillet eller de uskrevne, dvs. at man ikke opfører sig som en gentleman, og det er så nok til, at man retter ind.

Herhjemme arbejder Dansk Håndbold Forbund i børnehåndbolden med en vejleder frem for en dommer. Vejlederens rolle er at hjælpe børnene med at lære reglerne. Fairplay handler om at holde sig inden for spillets regler, og det hjælper vejlederen spillerne med at lære.

Fairplay starter i skolen

Hos de ældste elever i skolen eksisterer fairplay blandt andet i frikvartererne, hvor der ofte spilles forskellige boldspil uden en dommer. I idrætstimerne kommer fairplay-begrebet især i spil, når aktiviteten er ultimate-frisbee, hvis regler er kendetegnet ved en udpræget grad af selvjustits. Der er ingen dommer, så det er op til spillerne på banen at følge spillets regler og respektere modstanderen. Hvis en spiller mener, at reglerne er blevet overtrådt, gør personen opmærksom på det ved at råbe "FEJL". Det medfører et spilstop, hvor de involverede spillere drøfter, om reglerne er fulgt eller ej - og handler derefter i form af fx udvisninger, hvis reglerne er overtrådt. Efter hver ultimate-kamp samles begge holds spillere desuden i en huddle (cirkel), hvor man skiftevis analyserer og ro-

ser hinandens spil gennem kampen. Derefter tildeler hvert hold modstanderen en "Spirit of the game-score" for den grad af fairplay, modstanderen har udvist i kampen. Spirit-pointene gives i fem kategorier, bl.a. kendskab til og brug af reglerne, villighed til at spille fair, positiv attitude og selvkontrol. Sideløbende med den almindelige ultimatekonkurrence er der derfor også konkurrence om at opnå flest point og vinde "Spirit of the game".

Også i skolegården ligger fairplay som et element, der fylder mere eller mindre i mange aktiviteter. Fra Dansk Skoleidræts projekt Legepatruljen er en af de mest populære fangelege hos ikke mindst de yngste elever "Hvad er klokken, Hr. Løve?".

I legen vælges en elev til løve og står med ryggen til resten af flokken, som står i en lang række med god afstand til "løven". Flokken råber: "Hvad er klokken hr. Løve?". Løven svarer fx: "Den er tre". Flokken går tre skridt frem. Legen gentages, indtil flokken er nået helt op til løven. På det sidste svar fra løven, hvor flokken er nået helt op, vender løven sig om og løber efter flokken, som også har vendt sig. Løven forsøger at fange en fra flokken. Flokken har først helle, når den er kommet tilbage til startlinjen.

Således er det altid et tema med denne type skolegårdslege, om man tager museskridt eller elefantskridt. For denne tolkning af reglerne afgør jo, hvor langt man er fra løven, og dermed også hvor stor chance man har for at komme hjem i sikkerhed og dermed vinde. I fairplayens navn. ◉

IDRÆTTENS VÆRDIER I FÆLLES MÅL

- Fairplay er et begreb, der i Fælles Mål hører hjemme i kompetenceområdet "Idrætskultur og relationer" under "Normer og værdier".
- Arbejdet med normer og værdier foregår lige fra 1. til 9. klassetrin. Startende med at eleverne opnår viden om regler og aftaler for idrætsaktiviteter, og sluttende med at de opnår viden om udviklingen af normer, værdier og etik i idrætskultur.